

Тваринництво України

2/2020
9-10/2019

Токсичне ураження
кормових угідь
руйнує бджільництво
та шкодить скотарству
(стор.4-11, 34-37, 40)

У НОМЕРІ

■ АГРАРНА ТРИБУНА

Підсумки року: як пройшов 2019-й для аграрної сфери 3

Ревунець А., Веремчук Я., Кашуба О.

Сучасний стан молочного скотарства на Волині.....4

Українські рибалки за рік наловили понад 50 тисяч тонн риби 11

■ НТП У ТВАРИННИЦТВІ: ОБЛАДНАННЯ, ТЕХНОЛОГІЇ, МОДЕРНІЗАЦІЯ

Постоєнко Д.

Гідрохімічний стан ставів рибдільниці "Меджибіж" ПАТ «Хмельницькрибгосп» 12

Як працюватиме перша незалежна лабораторія з визначення якості молока.....17

■ ПЛЕМРОБОТА

Керек С., Рубан С.

Комбінаційна здатність карпатських бджіл типу «Вучківський» 18

■ ВЕТЕРИНАРІЯ

На Запоріжжі боротимуться з отруєнням бджіл 24

Кот С., Бондар А., Стародубець О., Коцюбенко Г., Петренко А.

Санітарно-гігієнічна оцінка мікроклімату свинарника-маточника.....25

■ КОРМИ

Недашківський В., Постернак Л.

Білкові замітники у годівлі бджіл.....30

Тітаренко О.

Інтенсивність накопичення важких металів у біорізноманітті природних кормових угідь.....34

Разанов С., Недашківський В.

Сила бджолиних сімей залежно від періоду переробки ними вуглеводних заміників.....37

Тітаренко О.

Агрохімічні заходи проти забруднення бобово-злакового різнотрав'я.....40

Усі матеріали, розміщені у нашому виданні і на сайті, використані з відкритих інформаційних джерел або надіслані нашими кореспондентами без переслідування комерційних інтересів.

Права на ці матеріали належать їх власникам, до журналу включені винятково з ознайомлювальною метою і не можуть використовуватися без дозволу їх авторів.

УДК 631.453:633.1

Агрохімічні заходи проти забруднення бобово-злакового різнотрав'я

О.Тітаренко, старший викладач
Вінницький національний аграрний університет

Анотація. Вивчено вплив агрохімічних заходів на концентрацію свинцю та кадмію у бобово-злаковому різнотрав'ї в зоні локального забруднення природних лук.

Виявлено, що висока ефективність зниження у бобово-злаковому різнотрав'ї свинцю та кадмію спостерігалась за корінного поліпшення природних лук, зокрема, переорювання ґрунтів з внесенням дефекату аміачної селітри, калію хлористого та суперфосфату, порівняно нижча – за поверхневого поліпшення. За корінного поліпшення природних кормових угідь при застосуванні агрохімічних заходів зниження надходження свинцю і кадмію в бобово-злакове різнотрав'я спостерігалось вже на першому році вегетації, а при поверхневому поліпшенні – тільки з другого року вегетації.

Ключові слова: свинець, кадмій, бобово-злакове різнотрав'я, дефекат, азотні, калійні, фосфорні, добрива, поверхнєве поліпшення, корінне поліпшення, природні луки.

The effect of agrochemical measures on the degree of accumulation of heavy metals in legume-forbs plants found in natural meadows . TITARENKO OLGA M. (Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia)

Abstract: The aim of this study was to investigate the effect of agrochemical measures on the levels of lead and cadmium in legume-forb plants used for animal fodder from in natural meadows contaminated with heavy metals. It was demonstrated that root-targeted improvements, such as topsoil plowing, and the addition of ammonium nitrate, potassium chloride and superphosphate were highly effective in reducing the levels of lead and

cadmium in legume-forbs plants in comparison to surface-based measures. The use of root-targeted agrochemical measures was effective in reducing the uptake of lead and cadmium by legume-forbs plants within a year, while the use of surfaced-based measures was only effective after two years of vegetation.

Key words: lead, cadmium, legume-forbs plants, nitrogen, phosphorous, potassium fertilizers, surface-based improvement, root-targeted improvements, natural meadows.

Природні кормові угіддя є джерелом різнотрав'я для живлення цілого ряду тварин. Продуктивність природних кормових угідь та безпека їх рослинності є одним із важливих показників ефективного їх використання. В сучасних екологічних умовах спостерігається деградація природних кормових угідь через зростаюче техногенне навантаження [5, 6, 7].

Результати досліджень

В умовах Вінниччини спостерігається зростаюче накопичення різних токсикантів, зокрема, і важких металів в ґрунтах, переважно у зонах локального забруднення, до яких належать, зокрема, прилеглі території до залізничного та автомобільного сполучення. Використання на даних територіях рослинності для живлення тварин може призвести до високого рівня накопичення в їх продукції важких металів, що підвищує надходження цих токсикантів в організм людини.

Реабілітація природних лук включає поверхнєве та корінне поліпшення за рахунок обробітку ґрунтів, зниження їх кислотності, використання азот-

Таблиця 1

Концентрація важких металів у бобово-злаковій рослинності, мг/кг

Агрохімічні заходи	Свинець			Кадмій		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Поверхнєве поліпшення (дефекат + NPK)	3,9	2,8	2,8	0,36	0,28	0,24
Корінне поліпшення (оранка звичайна + дефекат + NPK)	2,0	1,6	1,4	0,27	0,22	0,20
Корінне поліпшення (оранка глибока + дефекат + NPK)	1,6	1,4	1,3	0,22	0,20	0,18
Корінне поліпшення (фрезерування + дефекат + NPK)	3,6	2,6	2,4	0,34	0,26	0,22
Без поверхневого та корінного поліпшення	3,4	3,2	3,5	0,32	0,30	0,33

них, фосфорних та калійних добрив [1, 2, 3, 4]. Однак, ефективність агрохімічних заходів щодо реабілітації природних лук недостатньо висвітлює вплив їх на інтенсивність переходу з ґрунту в рослинність токсикантів, зокрема, свинцю та кадмію особливо в зонах локального забруднення.

Тому **метою досліджень було вивчення впливу агрохімічних заходів на ефективність зниження міграції свинцю та кадмію у бобово-злакову рослинність у зоні локального забруднення нормальних сучодолів.**

Дослідження проводили протягом 2017-2019 років в умовах Вінниччини на сірих лісових природних кормових угіддях, прилеглих до доріг автомобільного транспорту. Поверхнєве поліпшення природних кормових угідь включало внесення дефекату (5 т/га), аміачної селітри (60 кг/га), суперфосфату (45 кг/га) та калію хлористого (45 кг/га).

Корінне поліпшення природних лук включало фрезерування, звичайну оранку (15 см) та глибоку оранку (25 см) на фоні внесення дефекату (5 т/га), аміачної селітри (60 кг/га), суперфосфату (45 кг/га) та калію хлористого (45 кг/га).

Визначення концентрації свинцю та кадмію у бо-

бово-злаковому різнотрав'ї проводили атомно-абсорбційним методом.

Одержані результати досліджень (табл.1) показали, що за першої вегетації бобово-злакової рослинності концентрація свинцю за поверхневого поліпшення природних кормових угідь (внесення дефекату, NPK добрив) підвищилась у 1,1 раза, а за корінного поліпшення з внесенням дефекату і NPK добрив – у 1,5 раза.

За корінного поліпшення (звичайне та глибоке переорювання ґрунтів з використанням дефекату та NPK добрив) спостерігалось зниження концентрації свинцю у бобово-злаковій рослинності відповідно у 1,7 раза та 2,0 раза порівняно з аналогічною сировиною, одержаною без застосування агрохімічних заходів.

Концентрація свинцю на другому році вегетації в бобово-злаковій рослинності за поверхневого поліпшення природних кормових угідь була нижча

відповідно у 1,14 раза та корінного – в 1,23 раза; 2,0 раза та 2,3 раза порівняно з аналогічною сировиною, одержаною без застосування агрохімічних заходів.

За третього року вегетації виявлено ще вищу ефективність зниження свинцю у бобово-злаковій рослинності. Зокрема, за поверхневого поліпшення концентрація свинцю у бобово-злаковій рослинності знизилась у 1, 2 раза, за корінного (фрезерування, звичайна та глибока оранка на фоні внесення дефекату та NPK добрив) – відповідно у 1,4 раза; 2,4 та 3,0 раза.

Подібна тенденція спостерігалась по накопиченню кадмію у бобово-злаковій рослинності за агрохімічного поліпшення природних кормових угідь у зоні локального забруднення їх важкими металами. Так, за першого року вегетації бобово-злакової рослинності за поверхневого поліпшення (дефекат, NPK добрив) та корінного поліпшення (фрезерування, NPK добрив) концентрація кадмію в ній підвищилась у 1,12 раза; 1,06 раза відповідно.

За використання звичайної та глибокої оранки природних лук на фоні внесення дефекату та NPK добрив концентрація кадмію у бобово-злаковій рослинності знизилась у 1,18 раза та 1,45 раза відповідно. На другому році вегетації бобово-злакового різнотрав'я концентрація кадмію в ньому знизилась за поверхневого поліпшення лук у 1,07 раза, а за корінного при використанні фрезерування – у 1,36 раза, звичайної оранки – у 1,15 раза та глибокої оранки – у 1,5 раза на фоні внесення в ґрунти дефекату, NPK добрив.

Концентрація важких металів у бобово-злаковому різнотрав'ї на третьому році вегетації знизилась за поверхневого поліпшення природних кормових угідь у 1,37 раза, за корінного на фоні внесення дефекату та NPK добрив із застосуванням фрезерування – у 1,5 раза; за звичайної

оранки – у 1,65 раза та глибокої оранки – у 1,8 раза на фоні внесення дефекату та NPK добрив порівняно з аналогічною сировиною, одержаною із луків без використання агрохімічних заходів.

Водночас, необхідно відмітити, що з кожним роком вегетації бобово-злакової рослинності природних кормових угідь протягом досліджуваного періоду за агрохімічних заходів їх поліпшення концентрація свинцю та кадмію у бобово-злаковій рослинності знижувалась. Зокрема, за поверхневого агрохімічного поліпшення природних лук за три роки досліджень концентрація свинцю та кадмію у бобово-злаковій рослинності знизилась у 1,35 раза та 1,5 раза відповідно, за корінного поліпшення зі звичайною оранкою – у 1,42 раза та 1,36 раза, за корінного поліпшення зі фрезеруванням – у 1,5 раза та 1,54 раза. Тоді як у бобово-злаковій рослинності без застосування агрохімічних заходів щодо поліпшення стану природних кормових угідь, концентрація свинцю та кадмію за досліджуваний період дещо підвищувалась.

Висновки

Використання агрохімічних заходів щодо поліпшення стану природних кормових угідь в зоні локального забруднення позитивно відображається на ефективності зниження важких металів у бобово-злаковій рослинності.

Найвищою ефективністю зниження свинцю та кадмію у бобово-злаковій рослинності спостерігалось за корінного поліпшення стану природних лук, що включало переорювання ґрунтів, внесення дефекату (5 т/га), аміачної селітри (60 кг/га), суперфосфату простого та калію хлористого (відповідно 45 кг/га, 45 кг/га), порівняно нижча – за поверхневого поліпшення при внесенні лише дефекату та NPK.

Поряд з цим необхідно відмітити, що в перший рік вегетації бобово-злакової рослинності за поверхневого агрохімічного поліпшення природних лук та корінного із застосуванням фрезерування концентрація свинцю та кадмію підвищувалась, а на другому та третьому роках вегетації – знижувалась. Тоді як за корінного поліпшення (звичайна та глибока оранка) концентрація свинцю та кадмію знижувалась вже з першого року вегетації.

Література

1. **Зінченко О.І.** *Кормовиробництво.* – К.: «Вища школа», 1994.– 428 с.

2. **Макаренко П.С.** Лучне і польове кормо виробництво.– Вінниця: ФОП Данилюк В.Г., 2008.–548 с.
3. **Петриченко В.Ф., Корнійчук О.В., Бабич А.О.** та ін. Концепція розвитку кормовиробництва в Україні на 2012-2015 роки.– Вінниця: Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, 2012.– 12 с.
4. **Петриченко В.Ф., Кулик М.Ф., Підпалій І.Ф.** та ін. Виробництво, зберігання і використання кормів. Навчальний посібник.– Вінниця: Діло, 2005.– 472 с.
5. **Разанов С.Ф., Ткачук О.П.** Інтенсивність забруднення ґрунту важкими металами за вирощування бобових багаторічних трав // Агропромислове виробництво Полісся.– 2017.– Вип. 10.– С. 53–55.
6. **Разанов С.Ф., Ткачук О.П., Постернак Л.І.** Зелена маса багаторічних бобових: поживність та вірогідність забруднення важкими металами // Тваринництво України.– 2018.– №1.– С. 28–31.
7. **Савченко Ю.І.** Шляхи зниження концентрації Cs і важких металів у молці та м'ясі при їх виробництві в зоні радіоактивного забруднення / Науково-методичні рекомендації.– Житомир: «Полісся», 2008.– 118 с.

Тваринництво України

№ 2/2020 // 9-10/2019
Наукометричний журнал

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
Серія КВ № 22414 – 12314 ПР

ЗАСНОВНИКИ:
Національний університет
біоресурсів і природо-
користування України

**ПП «Видавниче
представництво «Паралель»»**

ВИДАВЕЦЬ:
ПП «Видавниче
представництво «Паралель»»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Ю.І.ЛЕОНОВ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

М.І.Бащенко (д.с.-г.н., Україна)
В.А.Вергунов (д.с.-г.н., Україна)
А.М.Головко (д.в.н., Україна)
Г.А.Голуб (д.т.н., Україна)
Л.В. Баль-Прилипка (д.т.н., Україна)
І.І. Ібатуллин (д.с.-г.н., Україна)
О.М. Жукорський (д.с.-г.н., Україна)
Д.А. Засекін (д.в.н., Україна)
В.І. Карповський (д.в.н., Україна)
І.В. Кобозев (д.в.н., Росія)
М.О.Малюк (д.в.н., Україна)
М.С. Мандигра (д.в.н., Україна)
М.С. Надь (докт.наук, Угорщина)
М.Г. Повозніков (д.с.-г.н., Україна)
П.П. Пивоваров (д.т.н., Україна)
Н.М. Сорока (д.в.н., Україна)
Ю. Г. Сухенко (д.т.н., Україна)
В. Ю.Сухенко (д.т.н., Україна)
П.С. Сиса (д.в.н., Польща)
Р.С. Федорук (д.в.н., Україна)
Л. М. Хомічак (д.т.н., Україна)

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ
Л.В.Леонова
(ВП «Паралель»)

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. За точність викладених фактів відповідальність покладається на авторів. За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідає рекламодавець. Редагування та скорочення матеріалів – прерогатива редакції.

©Тваринництво України, 2020
www.tvarynnctvoua.at.ua

Адреса редакції:
вул.Маршала Гречка, 24 В, к. 6
м.Київ, 04136
Тел.: (044) 443-60-06, (066) 193-59-14,
(096) 779-74-93
E mail: leonov_yu@ukr.net,
medved52@ukr.net, webmed89@ukr.net

Номер схвалено до друку рішенням
Вченої ради НУБІП

Тваринництво України
№ 2-2020 р./9-10-2019 р.

Формат 60x84/8. Папір крейдяний. Гарнітура FreeSetC.
Офсетний друк. 3, 72 ум.друкарк. 9,95 ум.фарб.відб., 5, обл.—вид.арк.
Тираж 350 прим.
Підписано до друку 18.11.2019 р. Набір та верстка редакції журналу.
Надруковано ТОВ «ЛАЗУРИТ—ПОЛІГРАФ»

Тваринництво України

<http://www.tvarynnyctvoua.at.ua>

Журнал входить до найбільшого світового бібліографічного каталогу наукових видань Ulrich's Periodicals Directory.

Електронний архів цифрових копій журналу «Тваринництво України» знаходиться в базі даних Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського

Часопис входить до міжнародної інформаційної системи сільськогосподарських наук і технологій **AGRIS (FAO)**, а також зареєстрований у **РІНЦ** (Російський індекс наукового цитування).

Видання поширюється за передплатою та безпосередньо серед учасників спеціалізованих заходів: на виставках, семінарах, конференціях тощо.

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України за сільськогосподарськими та ветеринарними науками.

